

V.

IZ AKTIVNOSTI HOTELIJERSKOG FAKULTETA OPATIJA

JAVNO PREDSTAVLJANJE REZULTATA ISTRAŽIVANJA NA PROJEKTU "HOTELIJERSTVO OPATIJSKE RIVIJERE 2010"

U Rektoratu Sveučilišta u Rijeci 29. listopada 1998. godine održana je kulturna tribina u okviru koje su predstavljani rezultati zajedničkog istraživanja Österreichischen Ost und Südeuropa Instituta u Beču i Hotelijerskog fakulteta Opatija "Hotelijerstvo Opatijske Rivijere 2010" kao i zbornik radova "Austrija i turizam Opatijske Rivijere od prvog svjetskog rata do sredine devedesetih godina". Prenosimo u ovom broju izlaganja na toj kulturnoj tribini.

Prof. dr. MIRKO KRPAN, predsjednik Kluba sveučilišnih nastavnika i prijatelja Sveučilišta u Rijeci

Cijenjeni i dragi gosti!

Poštovani članovi i prijatelji našeg sveučilišnog Kluba!

Evo nas opet zajedno. Srdačno vas sve pozdravljam i zahvaljujem za zapaženo prisustvo na ovoj večerašnjoj Tribini.

Najavljujem Vam za ubuduće brojne skupove znanstvenog, kulturnog i općeg obilježja. Biti će zaista raznovrsni, za svakog nešto zanimljivo. Nadam se da ćete u primjerenom broju na njima biti prisutni a bio bih Vam također mnogo zahvalan ako bi i sami predložili neku temu od šireg interesa.

Ovaj naš prvi jesenski susret posvetili smo razgovoru o našoj dragoj Opatiji, ljepotici ne samo našeg Kvarnera, nego i cijelog Jadrana, a također i nadaleko poznatom pioniru turizma u ovom dijelu Europe.

No, pored prirodnih bogatstava Opatija i djelatnosti brojnih generacija njezinih turističkih entuzijasta tijekom više od jednog stoljeća, dužnu pažnju pokloniti ćemo i još jednom značajnom akteru za njezin procvat i "imidž" - da se tako izrazim a to je Austrija, stara i nova.

Stara, svojevremeno naša zajednička država, čiji su mudri umovi ne samo procijenili značaj negdašnje Benediktinske Opatije, nego to i financijski popratili, sagradivši u njoj brojne hotele i infrastrukturu koji i danas služe i već imaju povijesnu vrijednost. Monarhija, gospodarica Europe, prenijela je tada na naše obale karizmu europskih kulturnih središta, čiji se duh još i danas osjeća u brojnim kristalčićima svjetiljki i ogledala što osvjetljavaju blage mediteranske noći na Kvarneru.

To također vrijedi i za novu, Republiku Austriju, dokazanu prijateljicu naše mlade hrvatske države i zemlju od kuda nam stižu i ljeti i zimi kolone turista koji sigurno potaknuti i duhovima prošlosti hrle na naše more i morske žale. No, pored ovog vida naših veza i suradnje, treba istaći što dokazuje i večerašnji primjer, sve intenzivniju plodnu suradnju i u raznim drugim područjima od zajedničkog interesa, među kojima svakako treba istaći znanstvenoistraživačku djelatnost, koja je u programu ove Tribine.

Izražavam dobrodošlicu gosp. dr. Peteru Jordanu i zahvalnost što će nas o tome upoznati.

Koristim ovu priliku da u ime Sveučilišta a vjerujem i svih Vas, čestitam 80-obljetnicu samostalnosti države Austrije.

Dr. PETER JORDAN, Austrijski Institut za istočnu i jugoistočnu Europu, Beča

Proces pretvorbe koji je u tijeku, za Hrvatsku znači političko i gospodarsko preusmjerenje. U mnogim segmentima takvo preusmjerenje znači i novi početak. To vrijedi i za segment turizma, koji je prije političkog preustroja bio najvažniji gospodarstveni čimbenik i segment koji donosi najviše deviznog priljeva. Stagnacijom turizma u kasnim osamdesetim te tijekom ratnih aktivnosti u devedesetim godinama, taj vodeći hrvatski gospodarstveni segment nazaduje. U sadašnjem trenutku, posljedice skoro desetogodišnjeg zastoja u investicijama i inovacijama, te nedostatku kapitala za jednu takvu malu zemlju koja još uvijek nije u centru interesa stranih investitora, vrlo se snažno osjećaju. Hrvatska je izgubila neka tradicionalna turistička tržišta, a osvojila je neka nova ne toliko značajna tržišta. U Europi su trenutno prisutni određeni turisti trendovi koji ne favoriziraju dosadašnje glavne motive izbora Hrvatske kao zemlje za korištenje godišnjeg odmora (oporavak, kupanje i sunčanje).

Stoga ne iznenađuju naponi koji se ulažu na povratku u slavnu prošlost kada je turizam bio vodeća gospodarska grana a neki su dijelovi hrvatske obale poput meke privlačili poznate i bogate. U vrijeme prije prvog svjetskog rata takovo je mjesto bila Opatija u to vrijeme nazivana "Abbazia". Austrijska korporacija "Südbahngesellschaft" je na području Mediterana sagradila kompleks hotela koji su ubrzo postali središte turističkog prometa, tzv. "Austrijska rivijera". Posjetitelji iz važnih centara Austrijsko-ugarske monarhije dolazili su privučeni njenom ponudom visoke kvalitete koja je bila na pravi način plasirana na tržištu. U to vrijeme Opatija je bila u trendu a odlaziti u Opatiju i tu provoditi svoje slobodno vrijeme poput poznatih umjetnika i političara bilo je više nego popularno. Razlog tome je što je u to vrijeme Opatija bila prometno lako dostupna, naime iz Beča, Budimpešte ili Praga niti jedna destinacija podobna za kupanje nije bila bliža od Opatije. Mnogobrojni gosti dolazili su vjerojatno i iz razloga što ih je cjelokupna atmosfera i okruženje podsjećalo na kuću. Naime način rada trgovina, usluge, liječnici i cjelokupan način života bio im je organiziran kao u njihovu vlastitu domu.

Samo sjećanje na takvu slavnu prošlost ne može štetiti iz razloga što nam jasnije daje da sagledamo sadašnju situaciju u kojoj se nalazimo, te nam kroz nekadašnje momente, situacije i usluge koje su doživljavale uspjeh, pomaže definiranju pravih vrijednosti koje bi trebali reaktivirati. Svijest o velikoj i slavnoj prošlosti samo nam daje hrabrost za pokušaje u budućnosti.

Ali postavlja se pitanje, da li recepti uspjeha koji su vrijedili za vrijeme prije prvog svjetskog rata mogu i danas pridonijeti turističkom usponu Opatije, njene rivijere te cijelog Kvarnera? Da li je moguće zamisliti visoku sezonu u kasno zimsko vrijeme i u proljeće kao što je to bilo 1914. godine? Da li u Opatiji lječilišni turizam može ponovno procvjetati? Među mnogima nameće se i pitanje da li je i dalje za Opatiju značajna činjenica da je ona lako dostupna osobnim automobilom iz Beča, kada se korisnicima turističkih usluga istovremeno pruža mogućnost da po paušalnoj tarifi brzo i povoljno lete na Karibe? Da li arhitektura iz tog mondenog vremena prošlosti i dalje privlači posjetitelje iz zemalja podunavskih zemalja? Da li sjećanje na mondene posjetitelje i dalje znači isto, usprkos činjenici što današnji mondene posjetitelji svoje vrijeme provode na drugim mjestima? Da li će uzvišenoj ili bogatijoj turističkoj klijenteli srednje Europe ponovno biti moderno zadnje lijepe dane jeseni provoditi na prekrasnim terasama uz more?

Nije jedno od ovih pitanja ne može se sa sigurnošću odgovoriti. Međutim nedvojbeno je da su njene osobitosti utjecale na privlačnost nekadašnje "Abbazie", pa se stoga može izvući zaključak da i današnja Opatija može zainteresirati potencijalnog investitora.

Upravo to je najiskrenija namjera ove knjige. Druga je pozabaviti veze Opatije s područjem današnje Austrije. Treba naglasiti da je veliki dio investitora i zaposlenih dolazila iz ovih područja ali i da se sve više uspješno angažiralo domicilno stanovništvo iz šireg područja Opatije. Sve to je od velikog značenja za buduću usmjereni razvoj turizma u Opatiji, obzirom da je pogodan trenutak za revitalizaciju afirmiranog "starog" imidža Opatije, te još uvijek prisutnu

spoznaju da se od strane austrijskih gostiju, Opatija prihvaća kao "njihova" rivijera.

Na tim polazištima temelji se i ova knjiga, koja započinje s predstavljanjem prirodnih i drugih resursa cjelokupne regije Kvarnera kao njenog užeg okruženja, što je od posebnog značenja za turizam Opatijske rivijere. Pri tom se poseban naglasak stavlja na reljef, klimu, vegetaciju i hidrografiju mora. Slijedi pregled gospodarske situacije u 19. stoljeću te na prijelazu u 20. stoljeće, kao i njenog utjecaja na promjenu društvenih odnosa a povezano s povijesnim zbivanjima, što je sve imalo velikog utjecaja na nastanak i razvoj turizma na Opatijskoj rivijeri, promatrano u okvirima cjelokupnih socio-ekonomskih promjena.

Dokumentacija i arhivska građa iz vremena kada je Opatija bila drugo najveće lječilište Habsburške monarhije, uglavnom se temelji na fondusu Tršćanskog državnog arhiva a omogućava uvid u atmosferu, administrativne probleme i gospodarski razvoj jednog boemskog lječilišnog centra. Doduše iz vrlo oskudnih izvora dobiva se uvid u asortiman ponude u hotelima, vilama, pansionima, sanatorijima, restoranima te drugim uslužnim objektima iz vremena prije prvog svjetskog rata. Da bi se mogla ocijeniti socijalna struktura, regionalna pripadnost, podijeljenost i dužina trajanja sezone analizirani su bolesnički listovi o tijeku liječenja. Iz svega slijedi zaključak da se Opatija tijekom povijesti uspjela uspješno pozicionirati u odnosu na slična i konkurentna lječilišta Austrijsko-ugarske monarhije.

Razvoj turizma i njegove strukture može se pratiti iz podataka statističke analize koja obuhvaća u pojedinim segmentima čak razdoblje od 1883. godine, pri čemu se poseban naglasak daje na razdoblje nakon drugog svjetskog rata, sve do 1990. godine. Jedan od boljih primjera za tzv. novu orijentaciju opatijskog turizma, je koncepcija na kojoj je adaptiran hotel "W. A. Mozart" u Opatiji, a kojem je u cijelosti vraćen duh ondašnjeg vremena - zlatnih godina turizma. Analizom akumulacijskih mogućnosti opatijskog hotelijerstva, te mogućnosti razvoja lječilišnog i zdravstvenog turizma, dotiče se rasprava žarišnim točkama i problemima današnjeg turističkog gospodarstva u Opatiji. Uvid u stanje daju nam rezultati ankete, koja prikazuje obrazovnu, socijalnu i drugu strukturu gostiju te motive njihova dolaska u Opatiju, stupanj zadovoljstva i drugo, što može naznačiti obrise aktualne turističke ponude Opatije, te njene razvojne mogućnosti.

U četvrtom dijelu ove knjige tematski se predstavlja hrvatski turizam, u kojem Opatija ima ulogu destinacije s posebnim značenjem. Prilog pokazuje gospodarsko značenje turizma u Hrvatskoj, te realne mogućnosti ostvarenja deviznog priljeva, ali se ne zaobilaze ni činjenice vezane za posljedice koje je uzrokovao domovinski rat u Hrvatskoj. I konačno, daje se osvrt na ulogu hrvatskog turizma u ujedinjenoj Europi, te naglašavaju mogućnosti uključivanja Opatije na nova tržišta, a vezano za obvezu prihvaćanja novih standarda i trendova, koji važe na globalnom turističkom tržištu.

Ova knjiga nastala je zajedničkim radom hrvatskih i austrijskih turističkih gospodarstvenika na temelju suradnje Hotelijerskog fakulteta Opatija i Austrijskog instituta za istočnu i jugoistočnu Europu iz Beča. Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske podržalo je taj projekt s hrvatske strane, a Ministarstvo znanosti i prometa Republike Austrije snosilo je troškove tiskanja. Izdavačka kuća "Peter Lang" prihvatila se odgovornog posla izdavanja ove edicije, te sav posao obavila profesionalno, čime je unaprijedila i ubrzala cijeli proces.

Posebna se zahvalnost upućuje autorima, koji su bez honorara u tijeku svog slobodnog vremena, iz čistog interesa za materiju same knjige, stvorili ovo lijepo djelo. Također se zahvaljujemo gospođi Suzanne Weber za suradnju na tekstu knjige, gosp. Mr. Florianu Parlu, za grafičku obradu knjige, gospodinu dr. Karlu Schappelweinu za korekturu, gđi. Rosemarie Singh za prijelom, gospođama mr. Sandri Ilić i Suzani Jurin za prijevod sažetaka na hrvatski jezik, kao i svim studentima koji su sudjelovali u anketiranju gostiju tijekom ljetne škole "Alpe-Jadran" u Opatiji.

Prof. dr. MILENA PERŠIĆ, Hotelijerski fakultet Opatija

Štovane kolegice i kolege, dragi uzvanici, gospode i gospodo!

Dozvolite mi da se u ime kuće domaćina - Rektorata Sveučilišta u Rijeci zahvalim dr. Peteru Jordanu, iz Austrijskog Instituta za istočnu i jugoistočnu Europu iz Beča, što se odazvao našem pozivu da prezentira aktualnu i vjerujem svima nama zanimljivu temu, turističke prošlosti Austrije i Opatije. Upoznali smo rezultate prve faze zajedničkog hrvatsko-austrijskog istraživanja u okviru projekta "Hotelijerstvo opatijske rivijere 2010" koje podupire Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske, Ministarstvo kulture Republike Austrije, Austrijski kulturni institut Zagreb, Wirtschaftsforderung Institut iz Beča, Grad Opatija i neki drugi.

Radni naslov istraživanja definiran je kao "Opatija jučer, danas i sutra". Radi se trogodišnjem istraživanju koje ima za cilj osigurati znanstvenu osnovicu za uspješno vođenje politike budućeg razvitka hotelijerstva i turizma Opatijske Rivijere. Cilj je unapređenje hotelskog i destinacijskog menedžmenta ove Rivijere u formi općeg modela.

Ovi su se ciljevi bazirali na polazištima Nacionalnog znanstvenoistraživačkog programa u području društvenih znanosti, razvrstani pod prioritetima VII i XI - Strategije i politike gospodarskog razvitka Republike Hrvatske.

Pod sloganom "povratak u budućnost" se na spoznajama o turističkoj prošlosti Opatije postavlja koncepcija njene turističke budućnosti. Pri tom se uvažavaju globalni trendovi u gospodarskom, društvenom, kulturnom, političkom, tehnološkom i ekološkom okruženju, kao i smjernice Razvojne strategije hrvatskog turizma, da bi se moglo doći do elemenata nove strategije razvoja hotelijerstva i turizma Opatijske Rivijere, uvažavajući njeno povijesno i kulturno nasljeđe. Navedeno će se oblikovati kao kvalitetna osnovica za restrukturaciju turističkog proizvoda i repozicioniranje hotelijerstva i turizma Opatijske Rivijere na međunarodnom turističkom tržištu.

Dozvolite mi stoga da se na kraju još jednom zahvalim dr. Peteru Jordanu što je prihvatio sudjelovanje u ovom istraživačkom projektu, te kao voditelj austrijske dionice okupio u Austriji i šire, brojnu ekipu istraživača i prijatelja naše zemlje.

Vjerujemo da će suradnja Hotelijerskog fakulteta Opatija kao domaćina i Austrijskog Instituta za istočnu i jugoistočnu Europu iz Beča i dalje biti uspješna u realizaciji postavljenih ciljeva. Kao voditelj hrvatske dionice ovog istraživanja zahvalila bi se i članovima "domaćeg tima" koji čine: prof. dr. Ivanka Avelini Holjevac, prof. dr. Hrvoje Turk, doc. dr. Branko Blažević, doc. dr. Zdenko Cerović, mr. Mustafa Prohić, mr. Sandra Ilić, mr. Suzana Marković i Tea Baldigara.

Uvjerena sam da će rezultati ovog istraživanja, odnosno njihova aplikacija u praksi omogućiti da bogata opatijska prošlost oživi i u budućnosti. Neka rečenica iz zbornika radova koja glasi: "OPATIJA, POZNATA KAO ABBAZIA, BILA JE PRIJE PRVOG SVJETSKOG RATA IZA KARLSBADA NAJVEĆE LJEČILIŠTE AUSTRO-UGARSKE MONARHIJE, I PREDSTAVLJA KLICU RAZVOJA HRVATSKOG TURIZMA" bude na podstrek i poticaj za njen što skoriji i kvalitetniji povratak u novu turističku budućnost.

Ohrabruje spoznaja da je na tom putu u Opatiji pokrenut pri Thalassoterapiji Opatija postupak za osnivanje Centra zdravstvenog turizma, vila Angiolina pretvara se u muzej turizma, prihvaćen je projekt Opatija - zdrav grad, a uz postojeće obrazovne i znanstvene institucije osnovana je i Međunarodna novinarska akademija. Ako je trčanju maratona potrebno učiniti prvi korak, možda se upravo ovim aktivnostima možemo taj prvi korak i prepoznati.